

Marcin Siuda, Katarzyna Wywiół¹

Śłużba Bezpieczeństwa Państwa Belgii – wybrane aspekty działań w ramach profilaktyki kontrwywiadowczej

Region Stołeczny Brukseli², w którym mieszczą się instytucje międzynarodowe i gdzie przebywa wielu dyplomatów i dziennikarzy z różnych stron świata, stanowi idealny teren rozrywek dla wielu zagranicznych służb specjalnych. W tym sensie Belgia jest doskonałym przykładem tego, że zakończenie zimnej wojny niekoniecznie oznaczało też koniec klasycznych działań szpiegowskich³. W głośnym wywiadzie udzielonym we wrześniu 2012 r. niezależnej internetowej gazecie „EUobserver.com” Alain Winants, szef Służby Bezpieczeństwa Państwa Belgii, stwierdził: (...) *kraj o tak ogromnej koncentracji dyplomatów, biznesmenów, organizacji międzynarodowych to dla zawodowych oficerów wywiadu „szpiegowskie przedszkole”* (...) ⁴. Właśnie tutaj mieszkają i pracują osoby mające dostęp do informacji niejawnych lub wrażliwych dotyczących zarówno polityki zagranicznej i obronnej, jak i, a może przede wszystkim, dotyczących zamierzeń Unii Europejskiej w zakresie gospodarki, które mogą okazać się bezcenną zdobyczą dla wywiadów państw wrogich. A. Winants podkreśla, że właśnie dlatego Bruksela jest obecnie europejską stolicą szpiegów. Biorąc pod uwagę duże skupisko cudzoziemców – dyplomatów, biznesmenów czy dziennikarzy – szacuje, że liczba agentów zagranicznych wywiadów na terenie Brukseli to nie tuzin lub dwa, ale co najmniej parę setek. Zauważa też, że po okresie zimnej wojny klasyczna działalność wywiadowcza nie tylko że nie zmalała, ale nawet wzrosła. Konfrontuje również opinie niektórych ekspertów twierdzących, że po upadku muru berlińskiego klasyczne działania obcych wywiadów odeszły do lamusa ze sprzecznościami kierowanej przez siebie służby⁵. Wynika z nich, że wywiady Rosji⁶,

¹ Katarzyna Wywiół – tłumaczka języka francuskiego.

² *Region Stołeczny Brukseli* (fr. *Région Bruxelles-Capitale*, niderl. *Brussels Hoofdstedelijk Gewest*) – jeden z trzech regionów administracyjnych Belgii, obejmujący 19 wysoce zurbanizowanych gmin – miasto Bruksela oraz jego zespół miejski. Według stanu na dzień 1 stycznia 2006 zamieszkiwało go 1 018 029 osób na powierzchni 161,382 km², co dało gęstość zaludnienia 6287 mieszkańców na km².

Utworzony w 1989 Region nie należy ani do części flamandzkiej Belgii, ani do walońskiej, lecz jest oddzielnym, trzecim regionem, w którym obowiązują dwa języki urzędowe: francuski i niderlandzki. Większość mieszkańców Regionu (ponad 90%) jest jednak francuskojęzyczna. Region Stołeczny Brukseli jest podzielony na 19 gmin miejskich (http://pl.wikipedia.org/wiki/Region_Sto%C5%82eczny_Brukseli [dostęp: 17 VII 2013]).

³ <http://euobserver.com/secret-ue/117554> [dostęp: 15 V 2013].

⁴ Tamże.

⁵ Tamże.

⁶ *Federacja Rosyjska. Służba Bezpieczeństwa Państwa kontynuowała postępowania dotyczące działań rosyjskich służb specjalnych zagrażających interesom belgijskim zgodnie z zapisami artykułu 7 i 8 ustawy z 30 listopada 1998 r. Nasza uwaga skierowana była głównie na tajne działania oficerów służb pod przykrywką dyplomatów i pod przykrywką dziennikarzy. Te działania nie zmieniły się zasadniczo w stosunku do lat ubiegłych i utrzymują się na wysokim poziomie. Podobnie jak w przypadku różnych dochodzeń, które miały miejsce za granicą, w sprawie działań „nielegalnych” oficerów rosyjskich, to jest oficerów służb posługujących się fałszywą tożsamością, nasza służba prowadziła również różne postępowania w Belgii. Doprowadziły one w 2011 r. do identyfikacji wielu oficerów rosyjskich służb, którzy przez wiele lat działali w Belgii i/lub za granicą, posługując się fałszywą tożsamością belgijską oraz tożsamościami innymi niż rosyjska. Służba Bezpieczeństwa Państwa dysponuje faktami wskazującymi, że proces wytwarzania tych fałszywych tożsamości sięga aż do lat 60. XX wieku. W czasie tego procesu wielu emigrantów z Belgii zostało zwerbowanych i zmanipulowanych przez rosyjską służbę wywiadu cywilnego [SVR, Служба Внешней Разведки Российской Федерации], jak*

Chin i wielu innych państw pracują na terenie Belgii z taką samą intensywnością, jak w czasach zimnej wojny. Taki poziom zagrożenia działalnością obcych wywiadów powoduje, że działalność kontrwywiadowcza jest jednym z priorytetowych kierunków działań Służby Bezpieczeństwa Państwa Belgii⁷.

Służba Bezpieczeństwa Państwa Belgii – de Veiligheid van de Staat/La Sûreté de l'État (VSSE) została powołana do życia w 1830 r., wkrótce po tym, jak Belgia stała się niepodległym państwem. Służba ta jest zatem najstarszą, nieprzerwanie działającą służbą specjalną świata. W XIX w. jej głównym zadaniem była ochrona niepodległości Królestwa, a jej działania koncentrowały się głównie na wykrywaniu i udaremnianiu wrogich zamiarów państw ościennych oraz na ochronie strategicznych obiektów produkcyjnych, ruchu osób i więzień.

Obecnie VSSE jest cywilną służbą specjalną, której działania ograniczają się do realizowania czynności prewencyjnych, operacyjno-rozpoznawczych i analitycznych prowadzonych wyłącznie na terytorium Królestwa Belgii. Jako jeden z organów resortu sprawiedliwości (Service Public Fédéral Justice) służba ta podlega ministrowi sprawiedliwości.

Ramy prawne działania służby określa *Ustawa kompetencyjna z 30 listopada 1998 r.* Zgodnie z jej zapisami na terenie Królestwa Belgii mogą działać dwie służby specjalne. Obok VSSE, która jest służbą cywilną, istnieje również jej odpowiednik wojskowy: Service Général du Renseignement et de la Sécurité/ Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid (SGRS)⁸.

Wspomniana ustawa, poprzez inkorporację dwóch *Dekretów Królewskich* z 21 czerwca 1996 r., zatwierdziła rządową kontrolę nad służbami specjalnymi realizowaną przez Ministerialny Komitet ds. Wywiadu i Bezpieczeństwa. Organem wykonawczym Komitetu jest Kolegium ds. Wywiadu i Bezpieczeństwa w Królestwie Belgii. Komitetowi przewodzi premier Rządu Federalnego, a w jego skład wchodzi wicepremier, minister finansów, ministrowie: spraw zagranicznych, spraw wewnętrznych, obrony, sprawiedliwości, infrastruktury oraz zdrowia i spraw społecznych. Do głównych zadań Komitetu należy przygotowywanie wytycznych dla polityki bezpieczeństwa państwa oraz kierunków zainteresowań wywiadowczych, co może być realizowane poprzez proponowanie odpowiednich zmian legislacyjnych. Komitet wyznacza tym samym priorytety działania służb specjalnych państwa i pełni rolę koordynatora działań tych służb. Określa również wytyczne dotyczące ochrony informacji niejawnych dla krajowej władzy bezpieczeństwa⁹.

Organem wykonawczym realizacji wytycznych Komitetu ds. Wywiadu i Bezpieczeństwa jest Kolegium ds. Wywiadu i Bezpieczeństwa. W skład Kolegium, któremu przewodniczy przedstawiciel premiera, wchodzi także przedstawiciele innych resortów: szefowie belgijskich służb wywiadowczych, szef Policji Federalnej, Dyrektor Generalny ds. Politycznych Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz przedstawiciel Kolegium Prokuratora Generalnego. Ostatnio skład Kolegium został powiększony o szefa Narodowej Władzy Bezpieczeństwa¹⁰.

---

i jej sowieckiego poprzednika – KGB. Wydarzenia polityczne w Rosji i w regionie są śledzone wnikliwie przez Służbę Bezpieczeństwa Państwa [VSSE], głównie dlatego, że mogą mieć konsekwencje dla diaspyrosyjskiej i rosyjskojęzycznej w Belgii, ale także z powodu ich potencjalnego wpływu na relacje dwustronne między naszymi krajami. Zob. (Sûreté de l'Etat, Rapport Annuel 2011, s. 49).

⁷ <http://euobserver.com/secret-ue/117554> [dostęp: 15 V 2013].

⁸ R. Libert i in., *La Sûreté de l'État*, Bruxelles 2010, Editions Politeia SA, s. 5.

⁹ <http://www.ejustice.just.fgov.be/loi/loi.htm> [dostęp: 17 VII 2013].

¹⁰ Tamże.

Kontrola parlamentarna nad VSSE została ustanowiona na mocy *Ustawy z 18 lipca 1991 r.* Jej wykonanie podzielono między Izbę Reprezentantów, odpowiedzialną za kontrolowanie lokalnych i federalnych służb policyjnych, oraz Senat, odpowiedzialny za nadzorowanie obu służb specjalnych – VSSE i SGRS. W ten sposób powstała Senacka Komisja Nadzoru. Komisji złożonej z czterech senatorów przewodniczy zgodnie z prawem Marszałek Senatu, a wspomaga ją w wykonywaniu zadań Komitet Stały ds. Kontroli Służb Specjalnych, w którego skład wchodzi przewodniczący i dwóch doradców. W celu realizacji zadań Komitet Stały dysponuje uprawnieniami kontrolnymi. W ramach sprawowanej funkcji może przesłuchiwać wszystkich członków personelu SGRS i VSSE i prowadzić odrębne dochodzenia oraz ma dostęp do wszystkich dokumentów. Dochodzenia, o których mowa, są prowadzone na wniosek komisji Senatu, z inicjatywy Komitetu Stałego lub wynikają ze skarg zgłaszanych przez obywateli^{11, 12}.

VSSE jest typową służbą informacyjną i nie ma uprawnień policyjnych ani śledczych. W ramach swoich zadań realizuje czynności operacyjno-rozpoznawcze, informacyjne i prewencyjne. Może również chronić wybrane osoby na prośbę ministra spraw wewnętrznych oraz prowadzić postępowania sprawdzające osób, głównie cudzoziemców ubiegających się o certyfikaty dopuszczające do dostępu do informacji niejawnych. VSSE może działać wyłącznie na terytorium Królestwa Belgii, dlatego też duże znaczenie dla prawidłowej realizacji zadań przez tę służbę ma jej współpraca ze służbami specjalnymi innych państw, w tym Polski¹³.

Belgia, na której terytorium mieści się siedziba Unii Europejskiej (Rady, Komisji i Parlamentu) i NATO, musi sprostać zobowiązaniom, jakie się z tym wiążą. Dlatego też VSSE ściśle współpracuje ze służbami bezpieczeństwa Rady i Komisji UE oraz z Biurem Bezpieczeństwa NATO (NATO Office of Security – NOS). Współpraca z tymi trzema służbami, których terenem działania są siedziby instytucji, w których funkcjonują, jest prowadzona na takiej samej podstawie i tymi samymi metodami, co z innymi partnerami zagranicznymi¹⁴.

Ponadto VSSE w ramach swoich kompetencji współpracuje na terenie Belgii z jednostkami administracji, organami politycznymi i władzami sądowniczymi.

Zgodnie z Ustawą Kompetencyjną główne zadania Służby Bezpieczeństwa Państwa Belgii to przeciwdziałanie siedmiu podstawowym zagrożeniom godzącym w bezpieczeństwo wewnętrzne, zewnętrzne i w potencjał ekonomiczno-naukowy państwa. Te zagrożenia to:

- szpiegostwo,
- terroryzm,
- ekstremizm lewicowy i prawicowy,
- proliferacja broni masowego rażenia,
- szkodliwe sekty,
- organizacje przestępcze,
- ingerowanie w procesy decyzyjne (nielegalny lobbying)¹⁵.

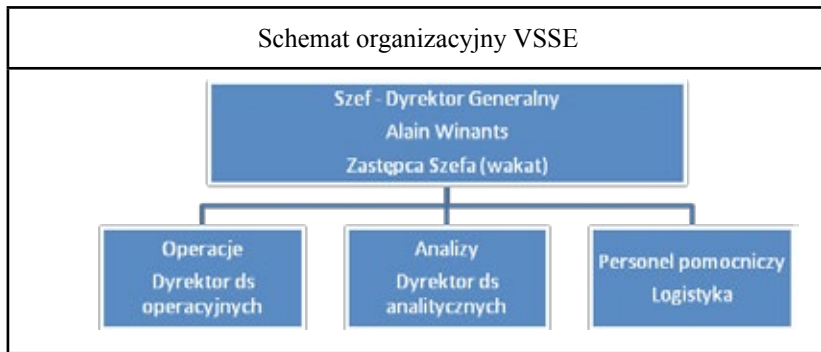
¹¹ Tamże.

¹² <http://justice.belgium.be/fr/> [dostęp: 15 VII 2013].

¹³ R. Libert i in., *La Sûreté de l'État...*, s. 17.

¹⁴ Tamże s. 17.

¹⁵ Tamże s. 18.

Rys. 1. Schemat organizacyjny VSSE.

Ustawa kompetencyjna z 30 listopada 1998 r. określa szpiegostwo jako działalność polegającą na: *zbieraniu lub przekazywaniu informacji publicznie niedostępnych i utrzymywaniu w tym celu niejawnych kontaktów w celu przygotowania lub ułatwienia powyższych czynności* (art. 8, pkt. 1, ppkt. a)¹⁶.

Przez szpiegostwo rozumie się zatem całość działań mających na celu zbieranie informacji użytecznych, wrażliwych lub niejawnych z wykorzystaniem metod tajnych. Może to dotyczyć informacji natury politycznej, ale także gospodarczej, wojskowej, naukowej lub technologicznej.

Z drugiej strony zagraniczne służby specjalne regularnie stosują inne praktyki, także szkodliwe i pośrednio związane ze szpiegostwem, np. próbują ingerować w procesy decyzyjne i stosują dezinformację¹⁷.

W zakresie kontrwywiadu VSSE realizuje swoje ustawowe zadania poprzez:

- realizację działań prewencyjnych, w tym podnoszących społeczną świadomość dotyczącą zagrożeń,
- uzyskiwanie informacji wywiadowczych w wyniku prowadzonych działań operacyjno-rozpoznawczych i ich analizowanie,
- wymianę informacji ze służbami partnerskimi oraz wspieranie postępowań mających na celu uniemożliwienie prowadzenia dalszej działalności obcych wywiadów na terenie Królestwa Belgii¹⁸.

To, na co warto zwrócić uwagę w kontekście możliwości zastosowania belgijskich doświadczeń przez polskie służby odpowiedzialne za zwalczanie szpiegostwa, to prowadzone przez VSSE działania prewencyjne i profilaktyczne. Działania te, realizowane w zależności od oceny stopnia ryzyka zainteresowania obcych wywiadów danym środowiskiem, mają wieloraką formę: od spotkań z przedstawicielami wybranych środowisk, poprzez organizowanie konferencji, podczas których na tematy zagrożenia wywiadowczego wypowiadają się zarówno przedstawiciele służby, jak i świata nauki, palestry itp., po drukowanie i dystrybucję materiałów informacyjnych w postaci broszur. Podstawowym celem prowadzonych działań jest wyjaśnienie, na czym polegają zadania VSSE w zakresie zwalczania zagrożeń kontrwywiadowczych, ogólna charakterystyka zagrożeń i metod stosowanych przez obce wywiady w celu uzyskania interesujących je informacji oraz wskazanie na podstawowe środki ostrożności zmniejszające ryzyko uwikła-

¹⁶ <http://www.ejustice.just.fgov.be/loi/loi.htm> [dostęp : 17 VII 2013].

¹⁷ R. Libert i in., *La Sûrete de l'État...*, s. 18.

¹⁸ Tamże, s. 11–12.

nia w sytuacje, które mogą być wykorzystane jako element nacisku przez obcy wywiad. Generalnie podstawowym przesłaniem działań VSSE w tym zakresie jest uwrażliwienie wybranych grup zawodowych na istniejące zagrożenia oraz przekonanie tych grup, na ile są one poważne, a także wskazanie, że VSSE jest właściwa do ich zwalczania.

Działania w zakresie profilaktyki kontrwywiadowczej adresowane do społeczeństwa nie mają charakteru stałej, usystematyzowanej kampanii informacyjnej. W ramach służby są realizowane przez funkcjonariuszy pionu analitycznego lub innych wydziałów kontrwywiadu, w zależności od specyfiki środowiska, do którego są kierowane. W celu lepszego dotarcia do interesujących środowisk VSSE nawiązuje współpracę z organizacjami działającymi w danym obszarze zainteresowań (związki gmin, samorządów, organizacje wspierające biznes, organizacje zajmujące się public relations itp).

Mimo że profilaktyczne działania kontrwywiadowcze prowadzone przez VSSE nie mają charakteru stałego i systematycznego, to można wyróżnić trzech podstawowych adresatów tych działań: administrację federalną i regionalną, administrację lokalną oraz środowiska biznesowe¹⁹.

Najważniejszym adresatem profilaktyki kontrwywiadowczej VSSE jest belgijski resort spraw zagranicznych. Kontakty VSSE z MSZ Belgii to najbardziej systematyczne działania realizowane doraźnie. Są one pozytywnie oceniane przez obie współpracujące strony. Czynnościami profilaktycznymi są objęci wszyscy dyplomaci nowo przyjęci do MSZ oraz dyplomaci udający się na placówki zagraniczne. Profilaktyka jest prowadzona poprzez organizowanie spotkań grupowych lub rozmów indywidualnych, w zależności od kraju delegowania, funkcji dyplomatycznej itp. Spotkania w belgijskim MSZ są organizowane również ad hoc, niemniej jednak nie rzadziej niż raz do roku. W ostatnim okresie, w związku z zagrożeniami dotyczącymi personelu dyplomatycznego pełniącego służbę poza granicami Królestwa Belgii, VSSE poszerzyło grono adresatów profilaktyki kontrwywiadowczej o personel konsularny, administracyjny i techniczny placówek²⁰.

Podczas prowadzonych rozmów dyplomaci są zapoznawani z metodami pracy obcych wywiadów. W zależności od państwa, do którego są delegowani, przestrzega się ich przed określonymi zachowaniami w trakcie pełnienia służby na placówce, podczas podróży służbowych itp.

Inny charakter mają rozmowy profilaktyczne z personelem ministerstwa spraw zagranicznych zatrudnionym w centrali MSZ w Brukseli. Przestrzega się go przede wszystkim przed agresywnymi działaniami obcych wywiadów, które są ukierunkowane na pozyskiwanie wrażliwych informacji dotyczących belgijskiej polityki, członkostwa Belgii w Unii Europejskiej i NATO oraz spraw związanych z funkcjonowaniem tych organizacji.

Kolejnymi grupami, które mogą być narażone na rozpoznane zagrożenia kontrwywiadowcze i terrorystyczne, do których jest kierowany program profilaktyczny, są administracje i samorządy lokalne. Profilaktyka w tych środowiskach koncentruje się na wyjaśnieniu roli i zadań VSSE jako służby bezpieczeństwa wewnętrznego oraz wskazaniu różnic pomiędzy pracą służb specjalnych i policji. Podstawowym celem tych działań jest uwrażliwienie przedstawicieli administracji lokalnej na przypadki, które mogą budzić niepokój i mieć związek z działalnością terrorystyczną lub wywiadowczą. W ocenie VSSE władze lokalne są bowiem istotnym ogniwem mogącym przyczynić się

¹⁹ Informacje przekazane przez analityków VSSE podczas spotkania w siedzibie VSSE w dniu 15 VI 2013 r.

²⁰ Tamże.

do rozpoznawania pobytu na danym terenie tzw. nielegalów, tj. agentów obcych służb posługujących się fałszywymi personaliami, lub działających na danym terenie komórek terrorystycznych, ośrodków radykalizujących itp.

VSSE stara się docierać do środowisk lokalnych również poprzez kolportowanie broszur. Ostatnią inicjatywą tej służby było zorganizowanie, we współpracy z wydawnictwem specjalizującym się w publikowaniu wydawnictw z zakresu prawa i bezpieczeństwa, konferencji dla przedstawicieli administracji lokalnych. Podczas tej konferencji, która odbyła się w grudniu 2010 r., dystrybuowano ponadtrzydziestostronicową broszurę zawierającą podstawowe informacje o VSSE oraz dane kontaktowe do centrali tej służby i jej oddziałów terenowych²¹.

Innym ważnym środowiskiem, do którego VSSE kieruje działania z zakresu profilaktyki kontrwywiadowczej, jest środowisko biznesowe. Do zadań tej służby należy tu zapewnianie właściwego klimatu inwestycyjnego poprzez wykrywanie prób ingerowania w sprawy przedsiębiorstw lub ośrodków badawczo-rozwojowych mających swoje siedziby na terytorium Królestwa Belgii i prowadzenia przeciwko nim szpiegostwa oraz przeciwdziałanie tym próbom²².

Podstawą do opracowania specjalnego programu uwrażliwiania przedsiębiorców było spostrzeżenie, że większość ofensywnych metod wywiadowczych wykrywanych przez służby bezpieczeństwa – choć etycznie wątpliwych – jest często legalna. Profilaktyka stała się więc podstawowym programem przeciwdziałającym zagrożeniom wynikającym ze szpiegostwa przemysłowego.

W roku 2011 VSSE wdrożyła ten program na kilku płaszczyznach:

- wydano broszurę skierowaną do podmiotów gospodarczych i środowiska akademickiego zawierającą proste i praktyczne porady, jak chronić się przed atakami obcych służb specjalnych,
- w celu zapobieżenia ujawnianiu informacji chronionych lub niejawnych VSSE apeluje do odpowiedzialności personelu przedsiębiorstw kluczowych dla rozwoju gospodarczego kraju. Jest to szczególnie uzasadnione w dobie kryzysu finansowego, który współgra z kryzysem zaufania do wszelkich instytucji. Dlatego istotne jest wspieranie relacji pomiędzy sektorem prywatnym a VSSE opartych na zaufaniu. Aby osiągnąć ten cel, zawarto lub poszerzono wiele umów już podpisanych, dotyczących partnerstwa pomiędzy VSSE a strukturami biznesowymi, tak prywatnymi, jak i publicznymi, na przykład z: Federacją Przedsiębiorstw w Belgii (La Fédération des entreprises de Belgique – FEB), z Federalnym Biurem ds. Polityki Naukowej (Le Buro de la Politique Scientifique Fédérale – BELSPO) czy z Agencją Rozwoju Gospodarczego (Agence de Stimulation Economique – ASE) Regionu Walonii.

Dla przykładu, zapisy tej ostatniej umowy umożliwiły VSSE zorganizowanie kursów w ramach studiów magisterskich na kierunku wywiad strategiczny oraz wzięcie udziału w seminariach na temat wywiadu strategicznego w listopadzie 2011 r. Czynności te pozwoliły uwrażliwić 200 kierowników przedsiębiorstw – uczestników przedsięwzięcia – na ewentualne działania ze strony obcych służb specjalnych. Podobne akcje były przeprowadzane w latach następnych.

Należy podkreślić, że porozumienia, o których mowa, pomagają w budowaniu kontaktów służby z innymi podmiotami, niemniej jednak wiele instytucji naukowych i biznesowych udziela pomocy VSSE także bez formalnych umów i porozumień²³.

²¹ Tamże.

²² Tamże.

²³ Informacje przekazane przez analityków VSSE podczas spotkania w siedzibie VSSE w dniu 15 VI 2013 r.

VSSE organizuje również doraźne spotkania uwrażliwiające w sytuacji, gdy wymagają tego okoliczności lub gdy potencjalne zagrożenie kontrwywiadowcze zostało przez służbę zidentyfikowane. Służba dba o zapewnienie poufnego kanału informacyjnego, aby przedsiębiorstwa mogły informować o różnego rodzaju incydentach związanych ze szpiegostwem ekonomicznym²⁴.

Profilaktyka kontrwywiadowcza jest też jednym z elementów działań Departamentu Kontrwywiadu Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Działania te są ukierunkowane głównie na uwrażliwianie osób pracujących na kluczowych, a zatem na szczególnie narażonych na działania ze strony obcych służb specjalnych, stanowiskach, tj. urzędników administracji centralnej i terenowej piastujących ważne funkcje z punktu widzenia ochrony podstawowych interesów RP. Ich cel jest zasadniczo zbieżny z działaniami realizowanymi przez VSSE i jest to:

- *kontrwywiadowcza ochrona informacji oraz urzędników w kontaktach z obcokrajowcami,*
- *kontrwywiadowcza ochrona informacji oraz urzędników podczas pobytów zagranicznych (delegacje, misje),*
- *ochrona urzędów administracji centralnej i terenowej,*
- *ochrona podmiotów państwowych, istotnych z punktu widzenia zabezpieczenia podstawowych interesów RP²⁵.*

Wykorzystanie doświadczeń VSSE z jej współpracy z organizacjami zewnętrznymi oraz z publikowania wydawnictw skierowanych do danego środowiska mogłyby się przyczynić do zwiększenia efektywności działań profilaktycznych prowadzonych także przez ABW.

Abstrakt

Region Stołeczny Brukseli, w związku ze znajdującymi się na jego terenie siedzibami instytucji europejskich oraz Kwaterą Główną Sojuszu Północnoatlantyckiego, bez wątpienia stanowi obszar działania służb wywiadowczych wielu państw. Ocenia się, że liczba agentów wywiadu operujących na terenie Brukseli dochodzi do kilkuset agentów działających pod przykryciem dyplomatycznym oraz do trudnej do określenia liczby oficerów wywiadu mogących operować pod tzw. przykryciem niestandardowym, czyli jako dziennikarze, przedstawiciele handlowi itp.

Organem powołanym do rozpoznawania szpiegostwa, wykrywania go i zapobiegania mu na terenie Królestwa Belgii jest Służba Bezpieczeństwa Państwa Belgii – de Veiligheid van de Staat/La Sûreté de l'Etat (VSSE). VSSE jest jedyną służbą specjalną w Europie działającą nieprzerwanie od 1830 r., tj. od czasu uzyskania przez Belgię niepodległości. Służba ta jest typową wewnętrzną służbą bezpieczeństwa – nie może działać poza granicami Belgii i nie ma uprawnień śledczych. Realizuje natomiast zadania operacyjno-rozpoznawcze i profilaktyczne. VSSE, nie mogąc prowadzić działań poza granicami kraju, aktywnie współpracuje ze służbami partnerskimi oraz, w związku z eksterytorialnością siedzib europejskich i NATO, z organami bezpieczeństwa tych organizacji.

Przedmiotem artykułu jest omówienie działań VSSE z zakresu profilaktyki kontrwywiadowczej, polegających na uwrażliwianiu społeczeństwa na zagrożenia związane

²⁴ R. Libert i in., *La Sûreté de l'Etat...*, s. 55.

²⁵ http://www.abw.gov.pl/portal/pl/55/92/Profilaktyka_kontrwywiadowcza.html [dostęp : 15 VII 2013].

z obecnością obcych służb specjalnych. W swoich działaniach VSSE stara się docierać do środowisk szczególnie narażonych (w ocenie służby) na penetrację wywiadowczą. Jest to przede wszystkim administracja państwowa, głównie Ministerstwo Spraw Zagranicznych, ale także administracje lokalne, środowiska biznesowe i środowiska akademickie. Powyższe działania są realizowane poprzez organizowanie spotkań, konferencji i szkoleń, drukowanie materiałów informacyjnych oraz współpracę z organizacjami branżowymi.

Abstract

The capital Region of Brussels, home to various European institutions and the North Atlantic Treaty Organisation Headquarters (NATO), is undoubtedly an arena of operations for the intelligence services of many countries. It is assessed that the number of intelligence officers acting under diplomatic cover may reach hundreds while the number of agents operating under non-conventional cover (e.g. businessmen, journalists, etc.) is difficult to evaluate.

The state agency dedicated to recognize, detect and prevent espionage on the territory of the Kingdom of Belgium is the Belgian Security Service – de Veiligheid van de Staat/La Sûreté de l'État (VSSE). The VSSE is the only special service in Europe operating continuously since its foundation in 1830, when Belgium became the independent state. The service is a typical internal security service. It cannot operate outside of the country and has no investigative powers. It focuses on operational and preventive activities. Within its remit, it actively cooperates with foreign partner services and, due to the extra-territorial status of European and NATO installations, with the appropriate security bodies of these institutions also.

This article discusses selected aspects of the VSSE's activities in counter-intelligence prevention, namely outreach to the public to raise awareness of counter-intelligence. In pursuing these activities, VSSE strives to reach those groups particularly vulnerable to possible intelligence penetration. This concerns primarily the federal administration (especially the Ministry of Foreign Affairs), but also local administrations, businesses and academic institutions.

The above activities are performed through meetings, conferences, training events, the various publications, and cooperation with business and scientific associations.